

Doç. Dr. Melikşah YASİN

İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi
İdare Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

İDARİ YARGILAMA USULÜNDE İSPAT

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	VII
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR.....	XV
GİRİŞ.....	1

Birinci Bölüm

İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN ÖZGÜNLÜĞÜ BAKIMINDAN İSPATIN GÖSTERDİĞİ ÖZELLİKLER

I. GENEL OLARAK İSPAT ve YARGILAMA USULÜNDEKİ ÖNEMİ	5
1. İSPAT KAVRAMI	5
2. İSPATIN KONUSU.....	6
II. İDARİ YARGILAMA USULÜNE ÖZGÜ BİR İSPAT YAKLAŞIMININ GEREKLİLİĞİ.....	7
III. İDARİ YARGILAMA USULÜ İLKELERİ BAĞLAMINDA İSPAT	11
1. RE'SEN ARAŞTIRMA İLKESİNİN İSPATTAKİ ROLÜ	11
1.1. Re'sen Araştırma İlkesinin Anlamı ve Kapsamı.....	11
1.2. Re'sen Araştırma Yetkisinin Sınırları.....	21

1.2.1. İdari Dava Türleri ve İdari Yargı Yetkisinin Sınırı Bakımından Re'sen Araştırma Yetkisi	21
1.2.2. Gizli Bilgi ve Belgelerin Mahkemeye Gönderilmesi .	24
1.2.3. Sonradan İbraz Olunan Belgeler	32
1.2.4. Nihai Kararın Verilmesinden Sonra Kanun Yolları Aşamasında İbraz Edilen Belgeler.....	34
2. YAZILILIK İLKESİNİN İSPAT SÜRECİNE ETKİSİ :	
Şahit Dinlenilmemesi	36
2.1. İspat Vasıtası Olarak Şahit Beyanı	38
2.2. Şahit Beyanın İdare Hukukundaki Yeri.....	43
2.3. İdari Yargılama Usulünde Şahit Beyanı Konusunda Öneri	45
IV. ÜÇÜNCÜ KİŞİLERİN İSPATTAKİ ROLÜ.....	49
V. İDARİ YARGIDA İSPAT MÜESSESESİNİN ADİL YARGILANMA HAKKI BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	51
1. SİLAHLARIN EŞİTLİĞİ VE ÇELİŞMELİ YARGILAMA İLKELERİNİN İSPAT AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	52
2. ŞAHİT DİNLENİLMEMESİNİN ADİL YARGILANMA HAKKINA ETKİSİ	59
3. HUKUKA AYKIRI DELİLLERİN İDARİ YARGILAMA USULÜNDE DELİL OLARAK KULLANILABİLİRLİĞİ MESELESİ	61
4. SUSMA HAKKININ İDARİ YARGILAMA USULÜNDE UYGULANABİLİRLİĞİ	64
5. DELİLLERİN DOSYAYA İBRAZİ VE TARAFLARA GÖNDERİLMESİ.....	71
VI. İDARİ YARGILAMA USULÜNÜN FARKLI AŞAMALARI BAKIMINDAN İSPAT	74
VII. İDARİ YARGILAMA USULÜNDE İSPAT BAKIMINDAN ÖZELLİK GÖSTEREN BAZI DURUMLAR.....	81
1. KAMU YARARININ İSPATI MESELESİ.....	81

2. SEBEP İKAMESİNİN İSPAT BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	84
3. İVEDİ YARGILAMA USULÜNÜN İSPAT BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ.....	86

İkinci Bölüm
İDARİ YAGILAMA USULÜNDE
İSPAT YÜKÜ, İSPAT VASITALARI VE
DELİLLERİN TESPİTİ

I. İSPAT YÜKÜ.....	89
II. İDARİ YARGILAMA USULÜNDE İSPAT VASITALARI.....	97
1. DELİL SERBESTİSİ İLKESİ VE SINIRLARI.....	98
2. DELİL TÜRLERİ	100
2.1. İKRAR.....	100
2.2. YAZILI DELİLLER.....	104
2.3. BİLİRKİŞİ İNCELEMESİ.....	109
2.3.1. BİLİRKİŞİYE GİTME ZORUNLULUĞU	109
2.3.2. KİMLERİN BİLİRKİŞİ OLABİLECEĞİ MESELESİ.....	113
2.3.3. İNCELEME KONUSU- YETKİSİNİN SINIRLARI, KAPSAMI.....	117
2.3.3.1. Bilirkişi, İnceleme Konusu İle İlgili Varsa Farklı Görüşleri de Raporuna Yansıtmalıdır	117
2.3.3.2. Bilirkişi Yerindelik İncelemesi Yapmamalıdır	118
2.3.3.3. Bilirkişi İncelemesi Hukuki Tespit ve Değerlendirmeler İçermemelidir	120
2.3.4. İDARENİN UZMAN KURULLARININ KARARLARININ BİLİRİKİŞİ İNCELEMESİNE TÂBİ TUTULMASI MESELESİ.....	121

2.3.5. BİLİRKİŞİ RAPORUNUN MAHKEME KARARINA ETKİSİ.....	126
2.3.6. BİLİRKİŞİNİN SORUMLULUĞU	130
2.3.7. BİLİRKİŞİ ÜCRETİ	133
2.4. ÖZEL BİLİRKİŞİ (UZMAN GÖRÜŞÜ)	137
2.5. KEŞİF	140
3. DELİLLERİN TESPİTİ	142
4. NOTERLERİN TESPİTLERİNİN DELİL NİTELİĞİ.....	148
III. KESİN HÜKÜM VE YARGI KARARLARININ GÖRÜLMEKTE OLAN İDARİ DAVALARA ETKİSİ	150
1. İDARİ YARGIDA KESİN HÜKÜM VE ETKİSİ	150
2. ADLİ YARGI YERLERİNDE VERİLEN KARARLARIN ETKİSİ.....	158
2.1. HUKUK MAHKEMELERİ TARAFINDAN VERİLEN KARARLAR.....	158
2.2. CEZA MAHKEMELERİ TARAFINDAN VERİLEN KARARLAR.....	160
2.3. DİĞER YARGI KARARLARININ İDARİ DAVALARA ETKİSİ	163
IV. EMARELERLE İSPAT.....	164
V. İDARİ YARGILAMA USULÜNDE DELİL SÖZLEŞMESİ YAPILABİLİR Mİ?	167
VI. KARİNELERİN İSPATTAKİ İŞLEVİ	169

Üçüncü Bölüm

İDARİ YARGILAMA USULÜNDE İSPAT STANDARDI

I. İSPAT STANDARDI KAVRAMI, GEREKLİLİĞİ VE YARGILAMA USULÜNDEKİ İŞLEVİ.....	181
1. İSPAT STANDARDI KAVRAMI	181
2. İSPAT STANDARDININ GEREKLİLİĞİ.....	182

---

3. İSPAT STANDARDININ İŞLEVİ.....	186
II. İSPAT STARDARDI TÜRLERİ	188
1. DELİL ÜSTÜNLÜĞÜ STANDARDI	189
2. AÇIK VE İKNA EDİCİ DELİL STANDARDI	191
3. MAKUL ŞÜPHENİN ÖTESİNDE STANDARDI.....	192
III. UYGULANACAK İSPAT STANDARDININ TESPİTİ.....	194
IV. TÜRK İDARİ YARGI PRATİĞİNDE İSPAT STANDARDI	198
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	205
KAYNAKÇA	209